

ประโยค ป.ธ. ๓
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ปุณฺโณ เถรํ ทิสฺวา กสิ จเปตฺวา ปณฺจปฺปติฏฺฐิจิตฺเตน เถรํ วนฺหิตฺวา
ทนต์กฺกุเจน อตฺถเถ ภาวิสฺสตีติ ทนต์กฺกุจํ กปฺปิยํ กตฺวา อทาสี ๑ อถสฺส เถโร ปตฺตตฺถจ
ปริสฺสสวานณฺจ นีหริตฺวา อทาสี ๑ โส ปานีเยน อตฺถเถ ภาวิสฺสตีติ ตํ อาทาย ปานีเย
ปริสฺสสเวตฺวา อทาสี ๑ เถโร จินฺหเตสิ อยํ ปเรสํ ปจฺฉิมเคเท เวสติ สจฺจสฺส เคหทฺวารํ
คมิสฺสสามิ อิมสฺส ภริยา มํ ทฺวํจฺ น ลภิสฺสตี ยาวสฺส ภตฺตํ อาทาย มคฺคํ ปฏฺิปรุชฺชตี
ดาว อีเชว ภาวิสฺสสามีติ ๑ โส ตตฺถเวว โถกํ วิตฺตินาเมตฺวา ตสฺสา มคฺคารุฬฺหภาวํ ฃตฺวา
อนฺโตนคราภิมุโข ปายาสี ๑ สา อนฺตรามคฺเค เถรํ ทิสฺวา จินฺหเตสิ อปฺเปกทาหํ เทยฺย
ธมฺเม สตี อยฺยํ น ปสฺสามิ อปฺเปกทา เม อยฺยํ ปสฺสนฺตียา เทยฺยธมฺโม น โหตี
อชฺช ปน อยฺโย จ ทิฏฺฐโจ เทยฺยธมฺโม จายํ อตฺถิ ภริสฺสตี นฺ โข เม สงฺคหนฺตี ๑ สา
ภตฺตภาชนํ โอตาเรตฺวา เถรํ ปณฺจปฺปติฏฺฐิจิตฺเตน วนฺหิตฺวา ภาเน อิทํ ลูขํ วา ปณฺเฑิตํ วาตี
อจินฺหตฺวา ทาสฺสส โว สงฺคหํ กโรถาตี อาท ๑ เถโร ปตฺตํ อุปนาเมตฺวา ตาย
เอเกน หตฺถेเนน ภาชนํ ธาเรตฺวา เอเกน หตฺถेเนน ภตฺตํ ททฺมานาย อุปทฺถมฺภตฺเต ทินฺเน
อลนฺตี หตฺถेเนน ปตฺตํ ปิทฺตี ๑ สา ภาเน เอโกว ปฏฺิวิโส น สกฺกา ทฺวิธา กาคฺตุ
ตฺมทากํ ทาสฺสส อีธโลกสงฺคหํ อกตฺวา ปฺรโลกสงฺคหํ กโรถ นีรวเสสเมว ทาทฺกามามฺหิตฺตี
วตฺวา สพฺพํ เถรสฺส ปตฺเต ปติฏฺฐเจตฺวา ตฺมเหตี ทิฏฺฐธมฺมสฺเสว ภาตินิ อสฺสนฺตี
ปตฺถนํ อทาสี ๑ เถโร เอวํ โหตฺตุตี วตฺวา จิตฺโกว อนฺโมหนํ กตฺวา เอกสฺมิมิ อุทก-
ผาสฺสูกฺกุจาเน นิสฺสีทิตฺวา ภตฺตกิจฺจํ อทาสี ๑ (ธมฺมปทฺทจกฺกถาย ฉนฺนโจ ภาโค/หน้า ๑๖๖ - ๑๖๗)

แปล โดยอรรถ

๒. สตุถา น ภิกฺขเว ฉนฺหาทิวสิกา พุตฺวา สาหเสน อตฺถํ วินิจฺฉินฺนฺตา ฅมฺมญฺจา
นาม โทหนฺติ อปรารฺธํ ปน อนุวิชฺฉิตฺวา อปรารฺธานุรูปํ อสาหเสน วินิจฺฉยํ กโรนฺตาเอว
ฅมฺมญฺจา นาม โทหนฺตฺติ วตฺวา อีมา คากา อภาสิ

น เตน โทติ ฅมฺมญฺโ

เยนตฺถํ สหสา นเย

โย จ อตฺถํ อนตฺถญจ

อุโภา นิจฺเจยฺย ปณฺทฺติโต

อสาหเสน ฅมฺเมน

สเมน นยตี ปเร

ฅมฺมสฺส คฺฤตฺโต เมธาวิ

ฅมฺมญฺโเจติ ปุจฺจจฺตีติ ฯ

ตตฺถ เตนาคิ เอตฺตเกเนว การเถเน ฯ ฅมฺมญฺโเจติ ราชฺฐิ อตฺตนา กตฺตพฺเพ
วินิจฺฉยฅมฺเม จิตฺ ฅมฺมญฺโ นาม น โทติ ฯ เยนาติ เยน การเถเน ฯ อตฺถนฺติ โอตินฺถํ
วินิจฺฉิตพฺพํ อตฺถํ ฯ สหสา นยติ ฉนฺหาทิสฺส ปตฺติจฺฉิตฺโต สาหเสน มุสวาเทเน วินิจฺเจยฺย ฯ
โย ทิ ฉนฺเท ปตฺติจฺฉาย อตฺตโน ฅาตี วา มิตฺตํ วา มุสวาทํ วตฺวา อสฺสามิกเมว
สามิกํ กโรติ โทเส ปตฺติจฺฉาย อตฺตโน เวรินํ มุสา วตฺวา สามิกเมว อสฺสามิกํ กโรติ
โมเท ปตฺติจฺฉาย ลญฺจํ คเหตุวา วินิจฺฉยกาเล อญฺฅาวีหิตฺโต วย อิตฺโต จิตฺ จ
โอโลเกนฺโต มุสา วตฺวา อิมินา ชิตํ อยํ ปราชิตฺติ ปรี นีหริติ ภาเย ปตฺติจฺฉาย
กสฺสจฺเทว อิสฺสรชาติกสฺส ปราชยํ ปาปฺปนฺนตฺสสาปิ ชยํ อโรเปสิ อยํ สาหเสน อตฺถํ
เนติ นาม ฯ โส ฅมฺมญฺโ นาม น โทตฺติ อตฺถเ ฯ (ฅมฺมปทฺฏจกถาย สตฺตโม ภาโค/
หน้า ๔๑ - ๔๒)

— ❖ ❖ ❖ —
ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ.นายปुณณะ เห็นแล้ว ซึ่งพระเถระ หยุดไว้แล้ว ซึ่งการไถ ไหว้แล้ว ซึ่งพระเถระ ด้วยอันตั้งไว้เฉพาะแห่งองค์ ๕ คิดแล้วว่า อ.ความต้องการด้วยไม้เป็นเครื่องชำระซึ่งพื้น จักมี ดังนี้ กระทำแล้ว ซึ่งไม้เป็นเครื่องชำระซึ่งพื้น ให้เป็นกับปิยะ ได้ถวายแล้ว ฯ ครั้งนั้น อ.พระเถระ นำออกแล้ว ซึ่งบาตรด้วย ซึ่งภาชนะเครื่องกรองน้ำด้วย ได้ให้แล้ว แก่นายปุณณะนั้น ฯ

อ.นายปุณณะนั้น คิดแล้วว่า อ.ความต้องการ ด้วยน้ำอันบุคคลพึงดื่ม จักมี ดังนี้ ถือเอาแล้ว ซึ่งภาชนะเป็นเครื่องกรองซึ่งน้ำนั้น กรองแล้ว ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่ม ได้ถวายแล้ว ฯ

อ.พระเถระ คิดแล้วว่า อ.นายปุณณะนี้ ย่อมอยู่ในเรือนอันมีในภายหลัง ของชน ท. เหล่าอื่น ถ้าวว่า อ.เรา จักไป สู่ประตูแห่งเรือนของ นายปุณณะนั้น ไชริ อ.ภรรยา ของนายปุณณะนี้ จักไม่ได้ เพื่ออันเห็น ซึ่งเรา อ.ภริยา ถือเอาแล้ว ซึ่งภัก เพื่อนายปุณณะนั้น ย่อมดำเนินไป สู่หนทาง เพียงใด อ.เรา จักมี ในที่นั้นนั่นเทียว เพียงนั้น ดังนี้ ฯ

อ.พระเถระนั้น ยังกาลให้น้อมไปล่วง วิเศษแล้ว หน้อยหนึ่ง ในที่นั้นนั่นเทียว รู้แล้ว ซึ่งความที่แห่งภริยาของนายปุณณะนั้นเป็นผู้ขึ้นแล้ว สู่หนทาง เป็นผู้มีหน้าเฉพาะต่อภายในแห่งนคร เป็น ออกไปแล้ว ฯ

อ.ภริยาของนายปุณณะนั้น เห็นแล้ว ซึ่งพระเถระ ในระหว่างแห่งหนทาง คิดแล้วว่า ในกาลบางคราว อ.เรา ครั้นเมื่อไทยธรรม มีอยู่ ย่อมไม่เห็น ซึ่งพระผู้เป็นเจ้า ในกาลบางคราว เมื่อเรา เห็นอยู่ ซึ่งพระผู้เป็นเจ้า อ.ไทยธรรม ย่อมไม่มี ก็ ในวันนี้ อ.พระผู้เป็นเจ้า อันเรา เห็นแล้ว ด้วย อ.ไทยธรรมนี้ มีอยู่ ด้วย อ.พระผู้เป็นเจ้า จักกระทำ หรือหนอแล ซึ่งการสงเคราะห์ แก่เรา ดังนี้ ฯ

อ.ภริยาของนายปุณณะนั้น ยังภาชนะ แห่งภัก ให้หยั่งลงแล้ว ไหว้แล้ว ซึ่งพระเถระ ด้วยอันตั้งไว้เฉพาะแห่งองค์ ๕ กล่าวแล้วว่า ข้าแต่ ท่านผู้เจริญ อ.ท่าน ไม่คิดแล้วว่า อ.ภักนี้ เป็นของเศร้าหมอง หรือว่า เป็นของประณีต ย่อมเป็น ดังนี้ ขอจงกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ แก่ทาส ของท่าน ดังนี้ ฯ

อ.พระเถระ ยังบาตร ให้น้อมเข้าไปแล้ว ครั้นเมื่อภักอันเข้าไปด้วยทั้งกึ่ง อันภริยา ของนายปุณณะนั้น ผู้ทรงไว้ ซึ่งภาชนะด้วยมือ

ข้างหนึ่งแล้ว จึงถวายอยู่ ซึ่งมัดด้วยมือข้างหนึ่ง ถวายแล้ว ปิดแล้วซึ่งบาตร ด้วยมือ มีอันให้รู้ว่า
 อ.พอละ ดังนี้ เป็นเหตุ ฯ อ.ภริยาของนายปฤถะนั้น กล่าวแล้วว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ
 อ.ส่วน ส่วนเดียวเที่ยว อันดิฉัน ไม่อาจ เพื่ออันกระทำ โดยส่วน ๒ อ.ท่าน ไม่กระทำแล้ว
 ซึ่งการสงเคราะห์ ในโลกนี้ ขอจงกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ ในโลกอื่น แก่ทาส ของท่าน
 อ.ดิฉัน เป็นผู้ใคร่ เพื่ออันถวายซึ่งมัด กระทำให้เป็นของมีส่วนเหลือลงออกแล้วนั้นเที่ยว ย่อมเป็น
 ดังนี้ ยังมัดทั้งปวงให้ตั้งไว้เฉพาะแล้ว ในบาตร ของพระเถระ ได้กระทำแล้ว ซึ่งความปรารถนาว่า
 อ.ดิฉัน พึ่งเป็นผู้มีส่วนแห่งธรรมอันท่านเห็นแล้วนั้นเที่ยว พึ่งเป็น ดังนี้ ฯ อ.พระเถระ กล่าวแล้ว
 ว่า อ.ความปรารถนา อันท่าน ปรารถนาแล้ว อย่างนี้ จงมี ดังนี้ ผู้ยินแล้วเที่ยว กระทำแล้ว
 ซึ่งการอนุโมทนา นิ่งแล้ว ในที่อันผาสูกด้วยน้ำ แห่งหนึ่ง ได้กระทำแล้ว ซึ่งกิจด้วยมัด ฯ

แปล โดยอรธ

๒. สมเด็จพระบรมศาสดา ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกอำมาตย์ผู้วินิจฉัย เป็นผู้ตกอยู่ในอำนาจอคติมีฉันทาคติเป็นต้น ตัดสินความโดยผลุนผลัน ไม่เชื่อว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม ส่วนพวกที่ได้ส่วนความผิดแล้ว ตัดสินความโดยไม่ผลุนผลัน ตามสมควรแก่ความผิดนั้นแหละ เป็นผู้เชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม ดังนี้ ได้ตรัสคาถาเหล่านี้ ว่า

บุคคล ไม่เชื่อว่าจะตั้งอยู่ในธรรม เพราะเหตุที่นำคติไป
 โดยความผลุนผลัน ส่วนผู้ใดเป็นบัณฑิต วินิจฉัยคดี
 และไม่ใช้คติทั้งสอง ย่อมนำบุคคลเหล่านั้นไป โดยไม่
 ผลุนผลันโดยธรรม โดยสม่ำเสมอ ผู้ที่นั้น อันธรรมคุ้ม
 ครองแล้ว เป็นผู้ที่มีปัญญา เรากล่าวว่า ตั้งอยู่ในธรรม ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **เตน** แปลว่า เพราะเหตุเพียงเท่านั้นเอง ฯ บทว่า **ธมฺมฺญโร** ความว่า บุคคลผู้ตั้งในธรรมเครื่องวินิจฉัย ที่พระราชาทรงหลายจะพึงกระทำด้วยพระองค์ ไม่เป็นผู้เชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม ฯ บทว่า **เยน** แปลว่า เพราะเหตุใด ๆ ฯ บทว่า **อตุถ** ความว่า ซึ่งคดีที่ยังลงแล้วอันควรตัดสิน ฯ สองบทว่า **สทสา นเย** ความว่า บุคคลผู้ตั้งอยู่ในอคติ มีฉันทาคติเป็นต้น ตัดสินโดยผลุนผลัน คือ โดยการกล่าวเท็จ ฯ อธิบายว่า จริงอยู่ ผู้ใดตั้งอยู่ในฉันทาคติ กล่าวมุสาวาท ย่อมทำญาติหรือมิตรของตนซึ่งมิใช่เจ้าของนั้นแลให้เป็นเจ้าของ

ตั้งอยู่ในโทสาคติ กล่าวเท็จ ย่อมทำคนอื่นที่เป็นศัตรูของตนซึ่งเป็นเจ้าของแท้จริงไม่ให้เป็นเจ้าของ ตั้งอยู่ในโมหาคติ รับสินบนแล้ว ในเวลาตัดสินทำเป็นเหมือนสงจริตไปในที่อื่น แลดูข้างโน้นและข้างนี้ กล่าวเท็จ ย่อมนำบุคคลอื่นออกด้วยคำว่า ผู้นี้ชานะ ผู้นี้แพะ ตั้งอยู่ในภยากติ ย่อมยกความชานะให้ผู้เป็นใหญ่บางคนนั้นแล แม้ที่ถึงความแพะ ผู้นี้ ชื่อว่า ย่อมนำคดีไปโดยความผลุนผลัน ฯ ผู้นั้น ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ฯ

พระราชวิสุทธิเวที อาภาสิริ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย.
ตรวจแก้.